

**Rozliczenia związane
ze spadkiem. Powołanie
do spadku, zachowek,
odpowiedzialność za długi
spadkowe, dział spadku.
Komentarz praktyczny
z orzecznictwem.
Wzory pism procesowych
Wydanie 5.**

Przedmowa

Przemiany społeczne i polityczne w Polsce spowodowały znaczny wzrost znaczenia prawa spadkowego. Obecnie, z jednej strony, coraz więcej można odziedziczyć, przybywa osób będących właścicielami znacznego majątku. Z drugiej strony łatwość zaciągania zobowiązań powoduje, iż dziedziczenie łączy się z licznymi niebezpieczeństwami.

Spadkobranie wiąże się nieodzownie z rozliczeniami spadkowymi. Wzrost zamożności społeczeństwa, a także coraz bardziej złożone stosunki kredytowe powodują, iż rozliczenia spadkowe są znacznie bardziej skomplikowane niż kilkanaście lat temu. Przepisy dotyczące rozliczeń spadkowych nie są doskonałe – wywołują wiele kontrowersji w doktrynie oraz różnic stanowisk w orzecznictwie. Treść testamentów własnoręcznych często nie jest precyzyjna, a znajomość konstrukcji prawnych dotyczących spadkobrania nie jest powszechna. Niniejsza publikacja poświęcona jest omówieniu i próbie znalezienia rozstrzygnięć problemów związanych z różnego rodzaju rozliczeniami dotyczącymi spadku. Oprócz rozważań teoretycznych zawiera ona treści jak najbardziej praktyczne oraz konkretne przykłady obliczeń opartych na orzecznictwie.

Celem publikacji jest przedstawienie, jak należy obliczać różnego rodzaju wartości związane ze spadkiem – oczywiście jest, iż wartości te mają fundamentalne znaczenie dla spadkobierców. Wykorzystano przy tym dostępną literaturę przedmiotu, a szczególne miejsce zajmuje orzecznictwo sądów, przede wszystkim Sądu Najwyższego, którego rola w kształtowaniu praktyki sądowej jest nie do przecenienia.

W publikacji zaprezentowano cztery grupy zagadnień. Pierwsza łączy się z problemem wyznaczenia spadkobiercy w kontekście art. 961 KC. Zgodnie z tym artykułem, jeżeli spadkodawca przeznaczył oznaczonej osobie w testamencie poszczególne przedmioty majątkowe, które wyczerpują prawie cały spadek, osobę tę poczytuje się w razie wątpliwości nie za zapisobiercę, lecz za spadkobiercę powołanego do całego spadku. Zasadniczy, w niektórych sytuacjach dla wyznaczenia spadkobiercy, przepis jest trudny do analizy, szczególnie w kontekście często niejasnej treści testamentu. Druga część książki dotyczy zaś zachowku.

Przedstawiono w niej zagadnienia związane z obliczaniem zachowku, z wyceną majątku spadkowego oraz zaliczaniem darowizn na schedę spadkową. Uwzględniono najnowsze zmiany w prawie, dotyczące wpływu fundacji rodzinnej na obliczanie substratu zachowku oraz możliwości miarkowania wysokości zachowku. Część trzecia poświęcona jest odpowiedzialności za długi spadkowe. Część ta analizuje z punktu widzenia praktycznego podejście do ryzyka, jakie może rodzić przyjęcie spadku. Czwarta część dotyczy rozliczeń między spadkobiercami w ramach działu spadku. Uzupełniono ją o kwestie działu spadku w sytuacji, gdy w skład spadku wchodzi nieruchomości rolne – z uwagi na kolejną nowelizację ustawy z 11.4.2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 423 ze zm.).

Od pierwszego wydania niniejszej książki, której inspiracją była zmiana przepisów dotyczących odpowiedzialności za długi spadkowe, minęło już 9 lat. Przez ten czas ukazało się wiele artykułów i książek poświęconych nowym rozwiązaniom prawnym. Również orzecznictwo Sądu Najwyższego wzbogaciło się o wiele istotnych wyroków. Prawo spadkowe zmienia się wolno, ale najnowsze zmiany obowiązujące od 22.5.2023 r. wprowadzone ustawą z 26.1.2023 r. o fundacji rodzinnej (Dz.U. z 2023 r. poz. 326 ze zm.) stanowią małą rewolucję w problematyce planowania spadkowego. Wprowadzono instytucję fundacji rodzinnej, która stanowi interesującą alternatywę w rozporządzaniu majątkiem za życia, jednak z myślą o przyszłych pokoleniach. Zmieniono też przepisy dotyczące zachowku – umożliwiono zrzeczenie się zachowku za życia spadkodawcy. Taką konstrukcję dopuszczało orzecznictwo, ale wprowadzenie jej do Kodeksu cywilnego stanowi bardzo pozytywną zmianę. Wprowadzono możliwość miarkowania zachowku, co również należy ocenić w pełni pozytywnie. Nowe rozwiązania pozwalają na bardziej elastyczne orzecznictwo, w sytuacjach w których sąd dostrzega, iż przyznanie zachowku w pełnej wysokości byłoby z różnych przyczyn niesprawiedliwe. Zmiany te zostały uwzględnione w treści książki.

Piąte wydanie książki uwzględnia najnowszą literaturę przedmiotu oraz orzecznictwo. Został uwzględniony stan prawny na dzień 10.7.2025 r.

Autor dziękuje za otrzymane miłe i użyteczne uwagi na temat poprzednich wydań książki. Część uwag pozwoliła na udoskonalenie jej treści.

[Przejdź do księgarni →](#)

ksiegarnia.beck.pl